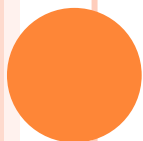

SKUPINA PŘEŠŤOVICE - FRIEDENHHAIN

Mgr. Eva Juhaňáková

OSNOVA:

- Úvod
- Skupina Přešovice – Friedenhain
- Přešovice pohřebiště
- Přešovice sídliště
- Friedenhain
- Další lokality:
 - Zliv
 - Zbudov
 - Sedlec
 - Praha – Zličín
 - Lokality v Německu

ÚVOD

- Původně se myslelo, že jižní Čechy byly v době římské a v době stěhování národů neosídlené. To se změnilo až po objevení lokality Přeštic B. Dubským.
- Domorodé germánské obyvatelstvo zde přežívalo snad až do poloviny 5. století, ale již v této době postupně splývalo s novým lidem, jak ze západu, tak z Podunají.
- Rozdílně probíhal vývoj v Čechách, kde se vytvořila tzv. vinařická skupina s centrem ve střední a severozápadní části země, a na území skupiny Přeštovice-Friedenhain, jejíž obyvatelé osídlili jižní a západní území, a vývoj na Moravě.

SKUPINA PŘEŠŤOVICE - FRIEDENHHAIN

- Skupina památek hmotné kultury vznikla již na sklonku doby římské v jižních a západních Čechách.
- Patří do labsko-germánského kulturního okruhu.
- Typická keramika a způsob pohřebního ritu bez milodarů daly jméno Přešťovice specifické kulturní skupině památek, která má svůj protějšek v nálezech na bavorské lokalitě Friedenrain.
- Charakteristické pro skupinu Přešťovice-Friedenrain jsou ručně tvarované keramické nádoby, provedené v jemném materiálu.
- Typické jsou mísovité tvary se šikmým kanelováním a s oválně facetovanou (vykrajovanou) výzdobou.

- Pro pohřební ritus jsou typické velmi chudě vybavené hroby bez milodarů.
- Obdobné nádoby jako v Čechách známe právě z Bavorska.
- Dá se předpokládat, že v průběhu první poloviny 5. století se obyvatelstvo přesouvá z jižních a i západních Čech do východního Bavorska.
- Do bavorského předpolí dunajského mohli Germáni z našeho území přes Folmavu proniknout buď údolím říčky Schwarzach nebo chamsko-furthskou kotlinou.
- Tato skupina tedy patří do stupně D1, tedy do přechodného období mezi koncem doby římské a počátkem stěhování národů.

CHRONOLOGIE

- Chronologie skupiny Přešovice-Friedenhain představuje značný problém vzhledem k poměrně chudé výbavě hrobů, v nichž se keramika tohoto okruhu vyskytuje.
- Naprostá neznalost kovové industrie je dosti svazující pro jednoznačné časové vymezení v rámci pozdní doby římské až časné fáze doby stěhování národů.
- Představa zánikových horizontů sídelních areálů, tak jak ji definoval naposledy Jaroslav Tejral, v sobě zahrnuje prvek určité nestability v uvedeném regionu, související často s nepokojí a válečnými operacemi.

CHRONOLOGIE

- Z hlediska chronologie keramiky přešťovického okruhu je důležitý její výskyt v planýrovacích a sídlištních vrstvách nad nejmladší stavební fází kastelu v Řezně-Niedermünsteru. Nálezy zde spadají do období po polovině 5. století

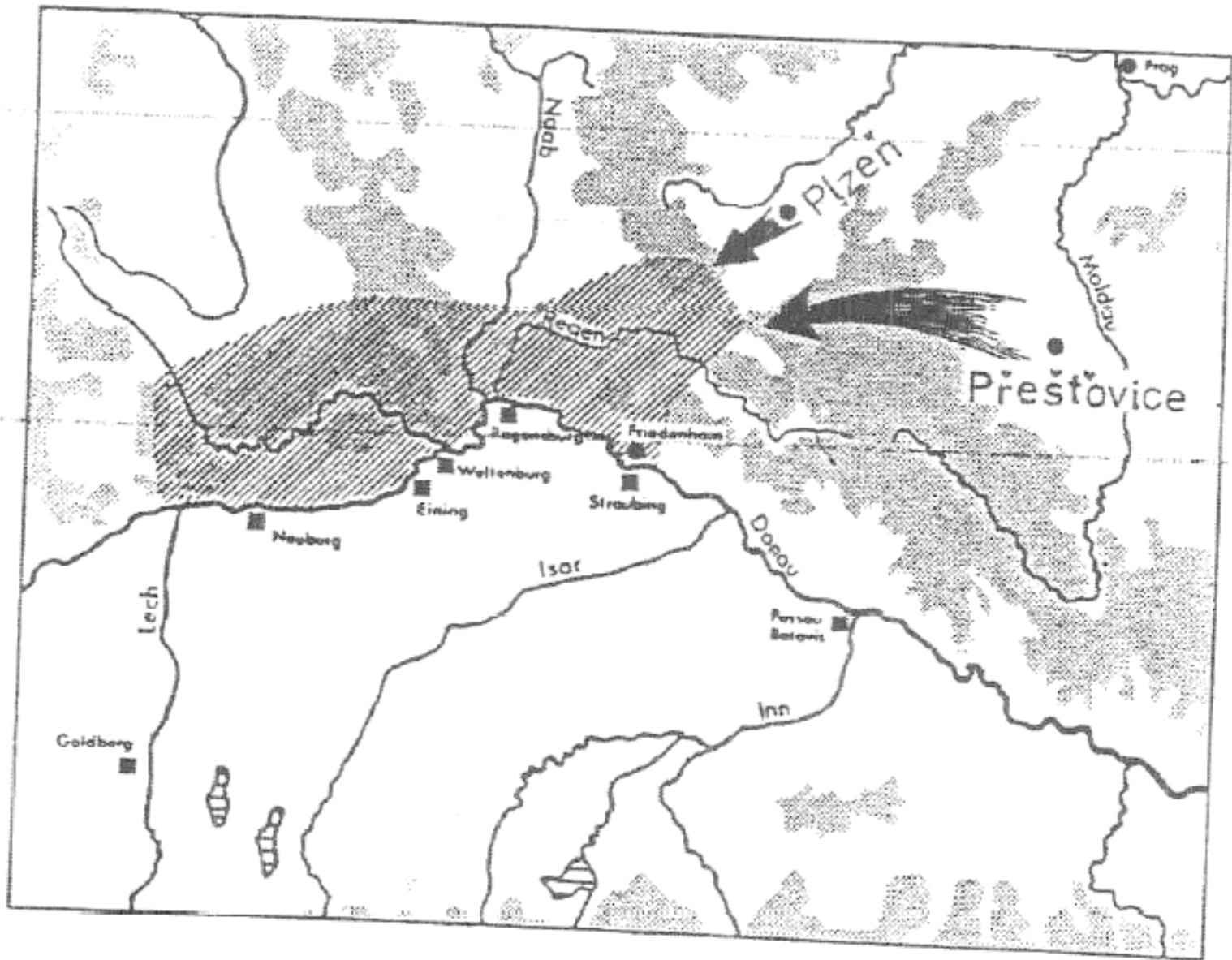
ETNICITA

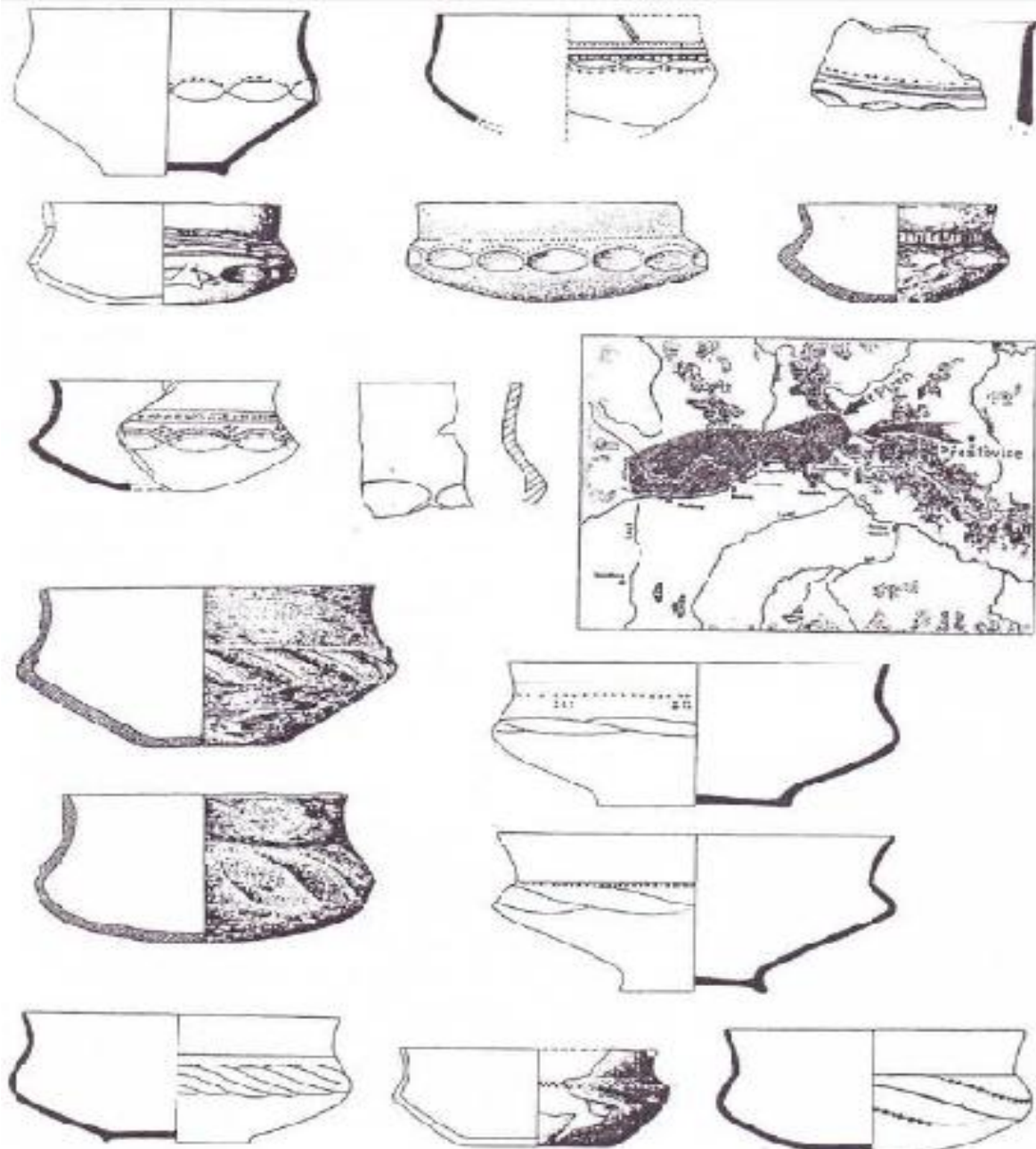
- Až do nedávna převládala představa spojující labskogermánské osídlení skupiny Přešovice-Friedenhain s předpokládanou etnogenezí Bavorů.
- Celá řada sídlištních pozůstatků po českých Germánech. Právě tito lidé bývají často spojováni s oněmi „muži z Čech“, kteří sloužili jako foederáti v římském pohraničním vojsku.
- Jednou z nejnovějších možností, kterou pro skupinu Přešovice-Friedenhain navrhl naposledy Jochen Haberstroh, je identifikace s Juthungy/ Semnony.

- V poslední době se kritice stávajících představ o skupině tzv. Přešťovice-Friedenhain věnuje Hubert Fehr zejména ve spojení s předpokládanou etnogenezí Bavorů. Jako slabiny této teorie předkládá Hubert Fehr následující tvrzení:
- 1. Tato teorie vychází z jedné z možných etymologií jména Bavorů jakožto „Männer aus Böhmen“
- 2. Problematika archeologického dokladu migrujícího „Traditionskern“
- 3. Výpověď archeologických pramenů jakožto nositelů etnicity, zejména je-li kulturní skupina definována na základě keramického typu a skutečné podstaty kultury.
- 4. Problém samotné existence této kulturní skupiny,
- 5. Problém jihočeských Přešťovic jakožto poměrně izolovaného naleziště těžko představitelných jako zdrojová oblast pro migraci
- 6. Časová propast mezi nositeli těchto prvků a první zmínkou o Bavorech.
- 7. Otázka opuštění hranice pravidelnou římskou posádkou v první polovině 5. století a tedy možností služby germánských válečníků jakožto federátů v římských službách.

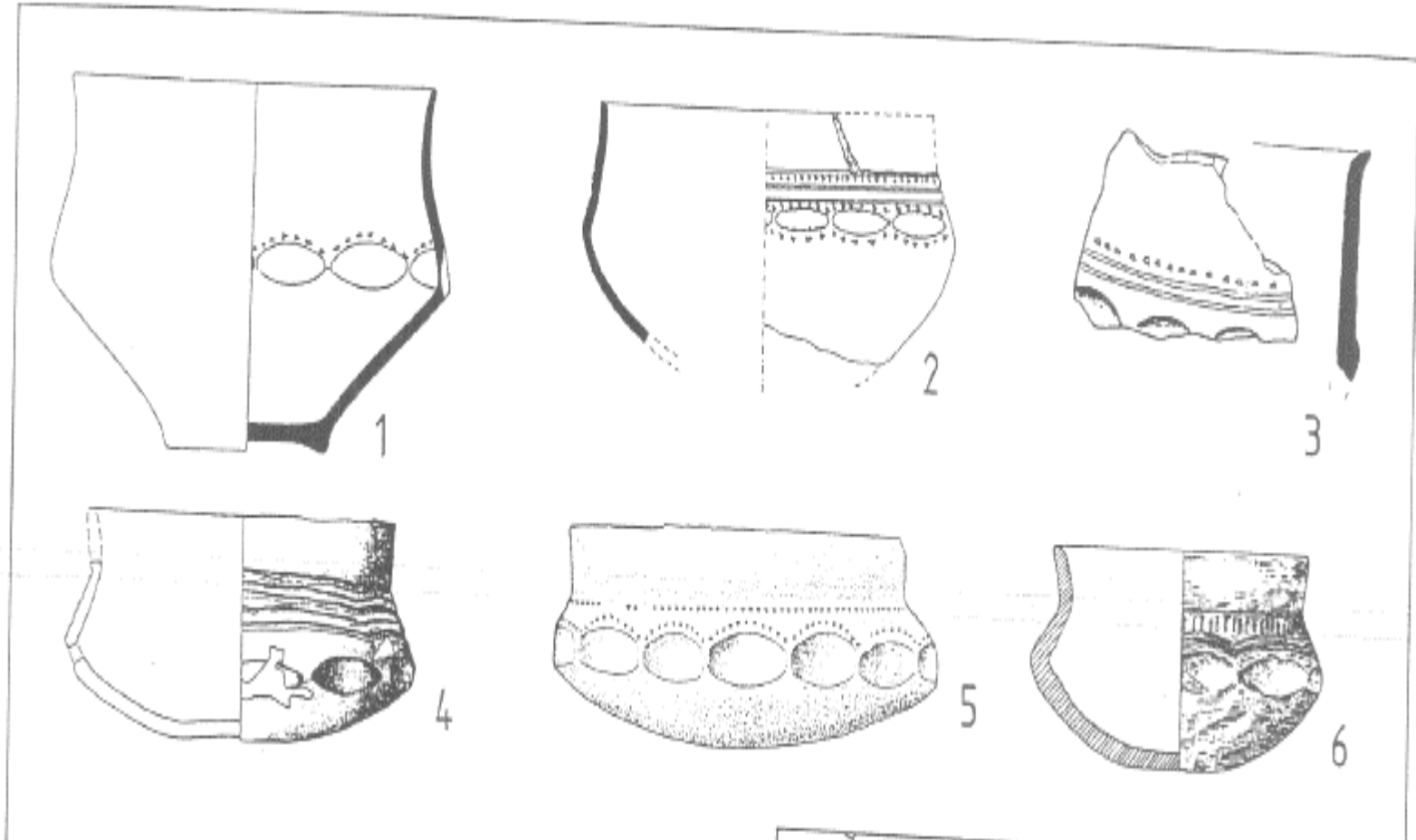

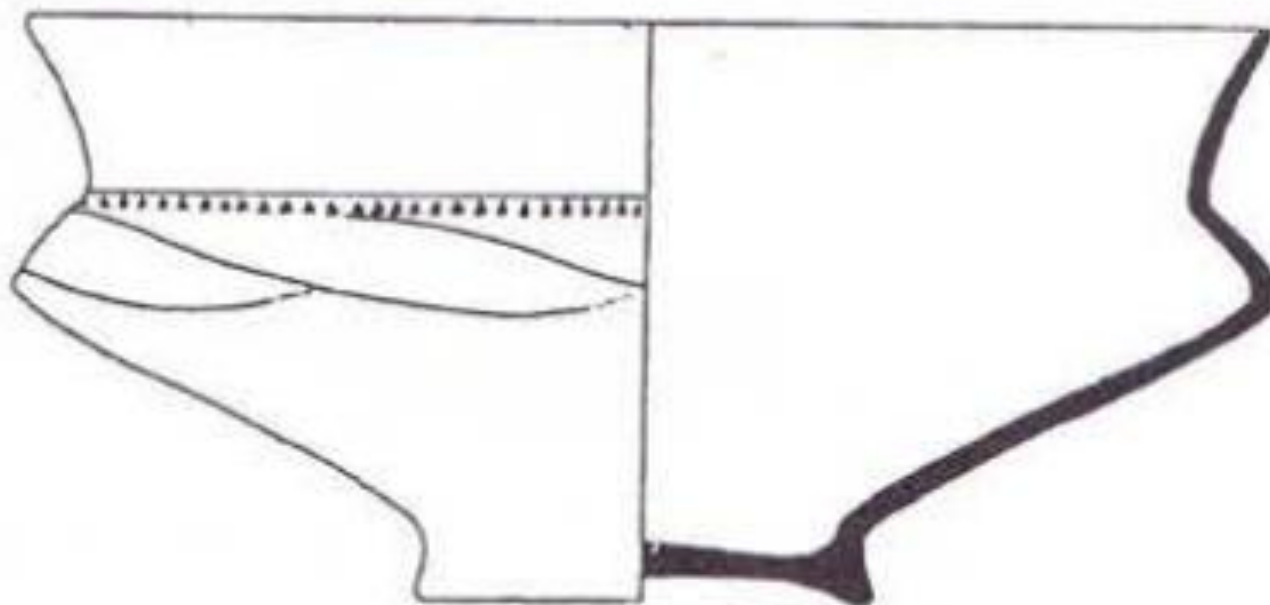

Skupina Přebovice–Friedensthal. Ukázky charakteristické keramiky a rozšíření nálezů.

Tab. 26.

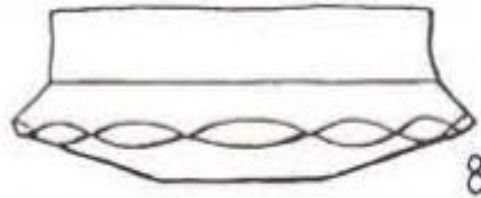
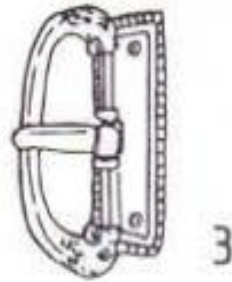
*Přešovice I (pohřebiště z doby římské
a stěhování národů). Typická hliněná
popelnice.*

PODOBNOST S VINAŘICKOU SKUPINOU

- Podle B. Svobody je skupina Přešovice-Fricdenhain časově shodná vinařickou skupinou, což je dokumentováno na některých shodných keramických tvarech.
- Na přelomu pozdní doby římské a v počátcích doby stěhování národů sledovat smíšenou kulturu původního staršího obyvatelstva s nově příchozím lidem ze středního Německa - Durynkové.
- Nálezy ze západního okraje Prahy naznačují, že tato keramika byla minimálně částečně současná s vinařickou skupinou

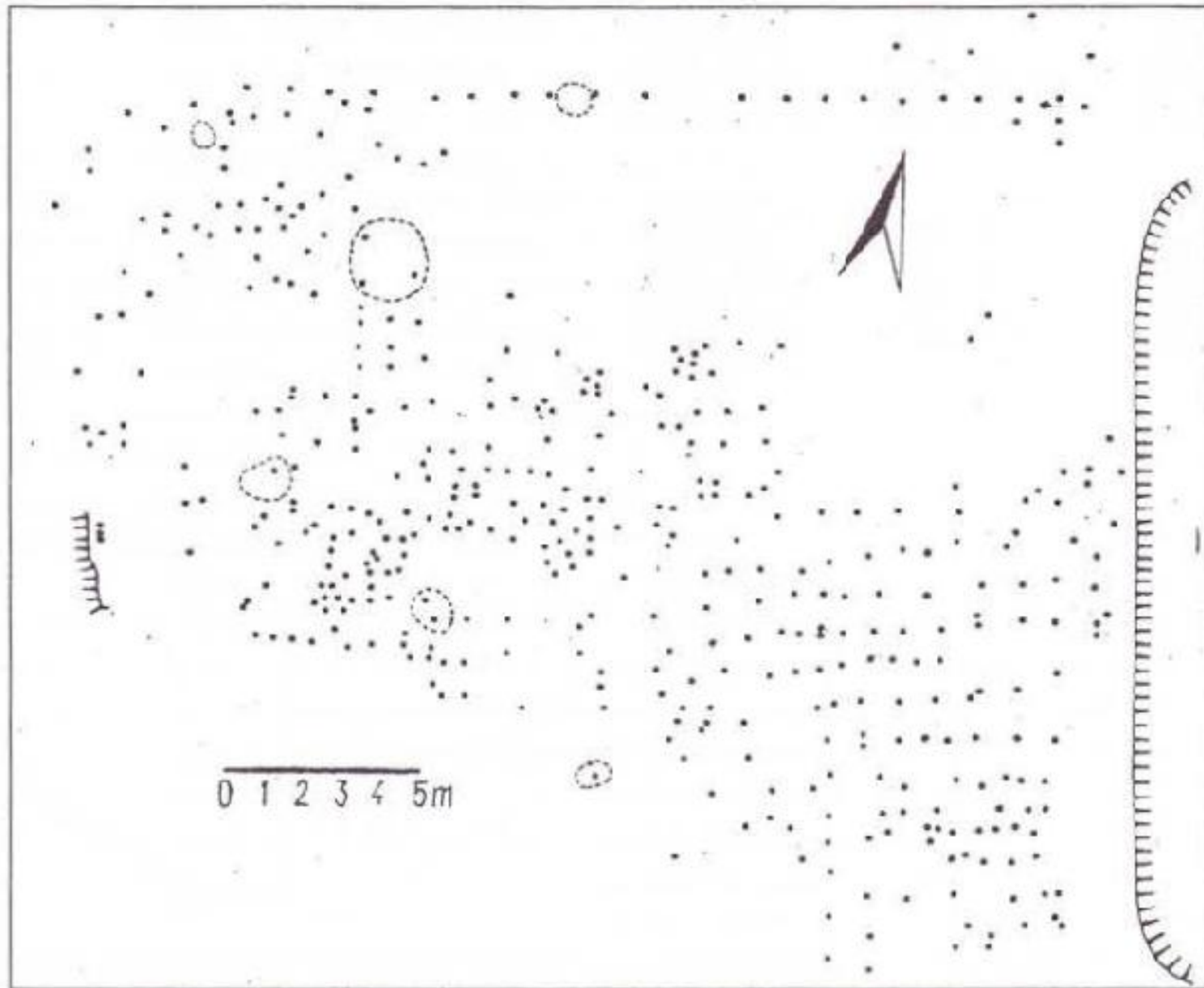
POHŘEBIŠTĚ PŘEŠŤOVICE

- Žárové pohřebiště.
- Objevil ho v roce 1934 B. Dubský.
- Prozkoumal celkem 450 hrobů s 522 pohřby.
- Na severní a východní straně pohřebiště se rýsují nepravidelné řady hrobů.
- Hroby byly původně na povrchu označeny dřevěným sloupkem, násypem nebo kamenem.
- U jednoho hrobu byl nalezen kámen asi 30 cm vysoký mohl být tímto označením.

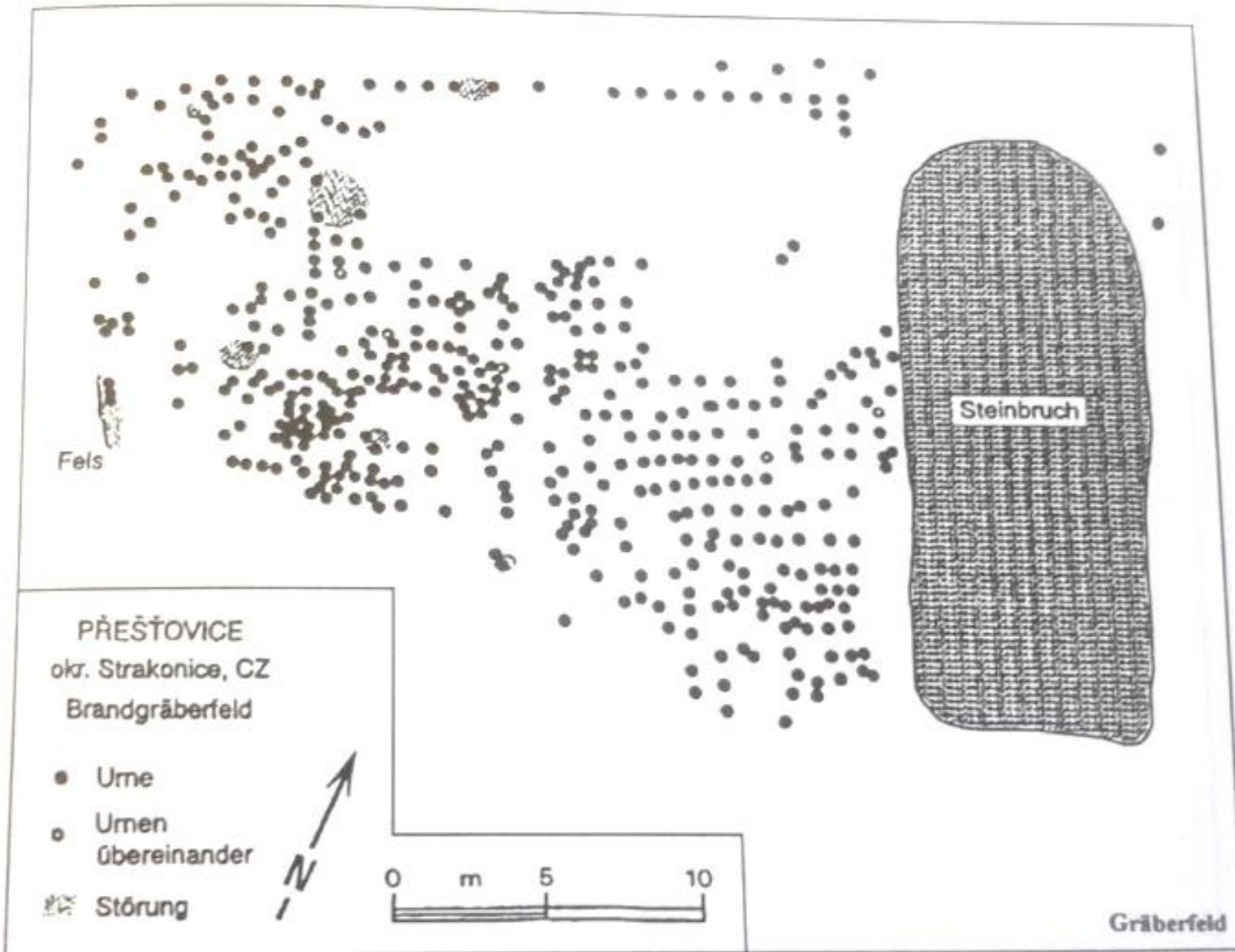
- Převažují hroby popelnicové, jen 10 hrobů bylo jámových.
- V hrobě se zpravidla nacházela jen jedna urna.
- Šest hrobů patří k tzv. společným hrobům.
- Pro pohřebiště jsou příznačné velmi chudě vybavené hroby.
- Nálezy byly získány díky proplavením popelnic.
- Pohřbívalo se zde ve 4. a v první polovině 5. století.
- Bývá připisováno předkům Bajuvarů.

Přešovice 1. Plán pohřebiště z doby římské a stěhování národů.

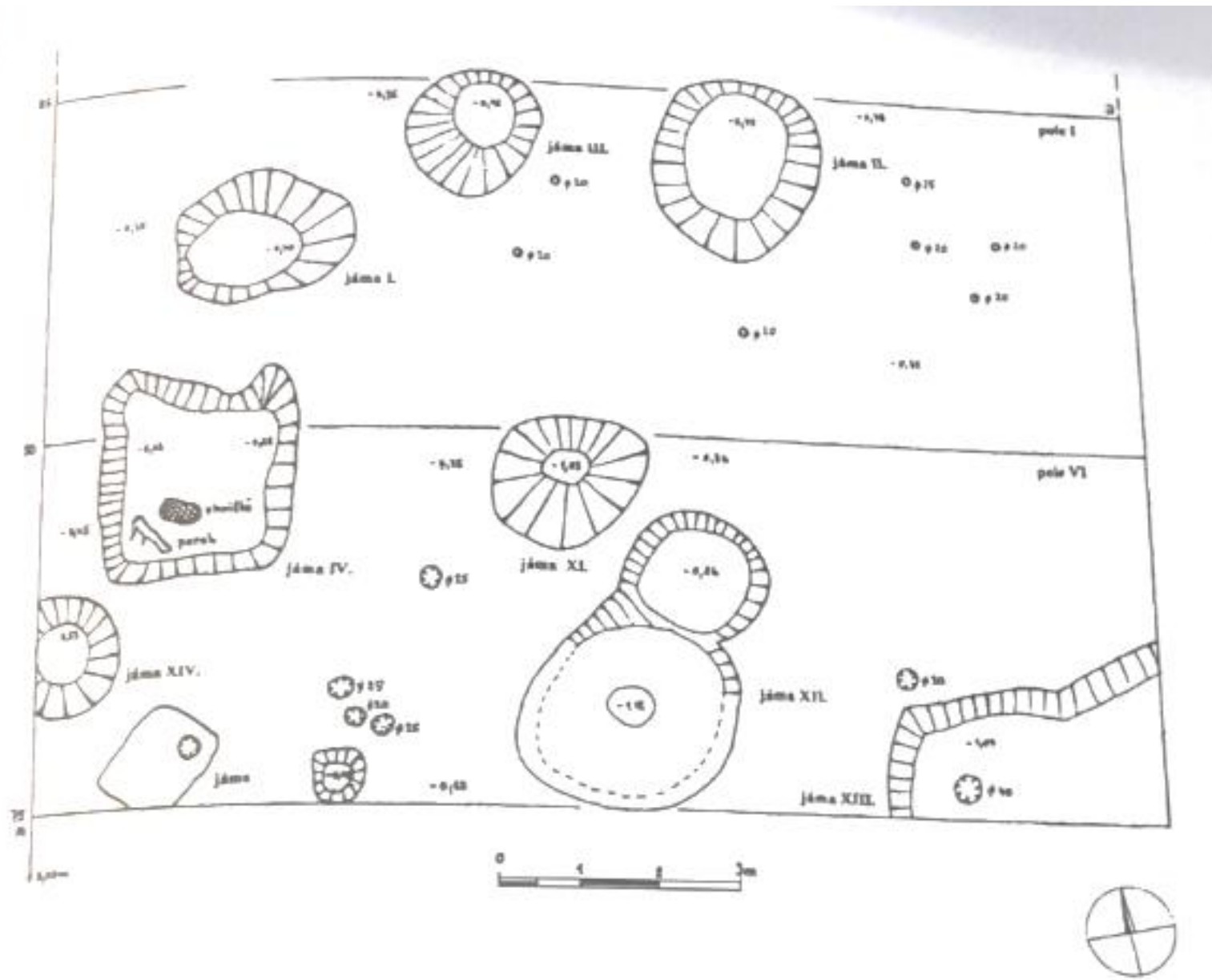

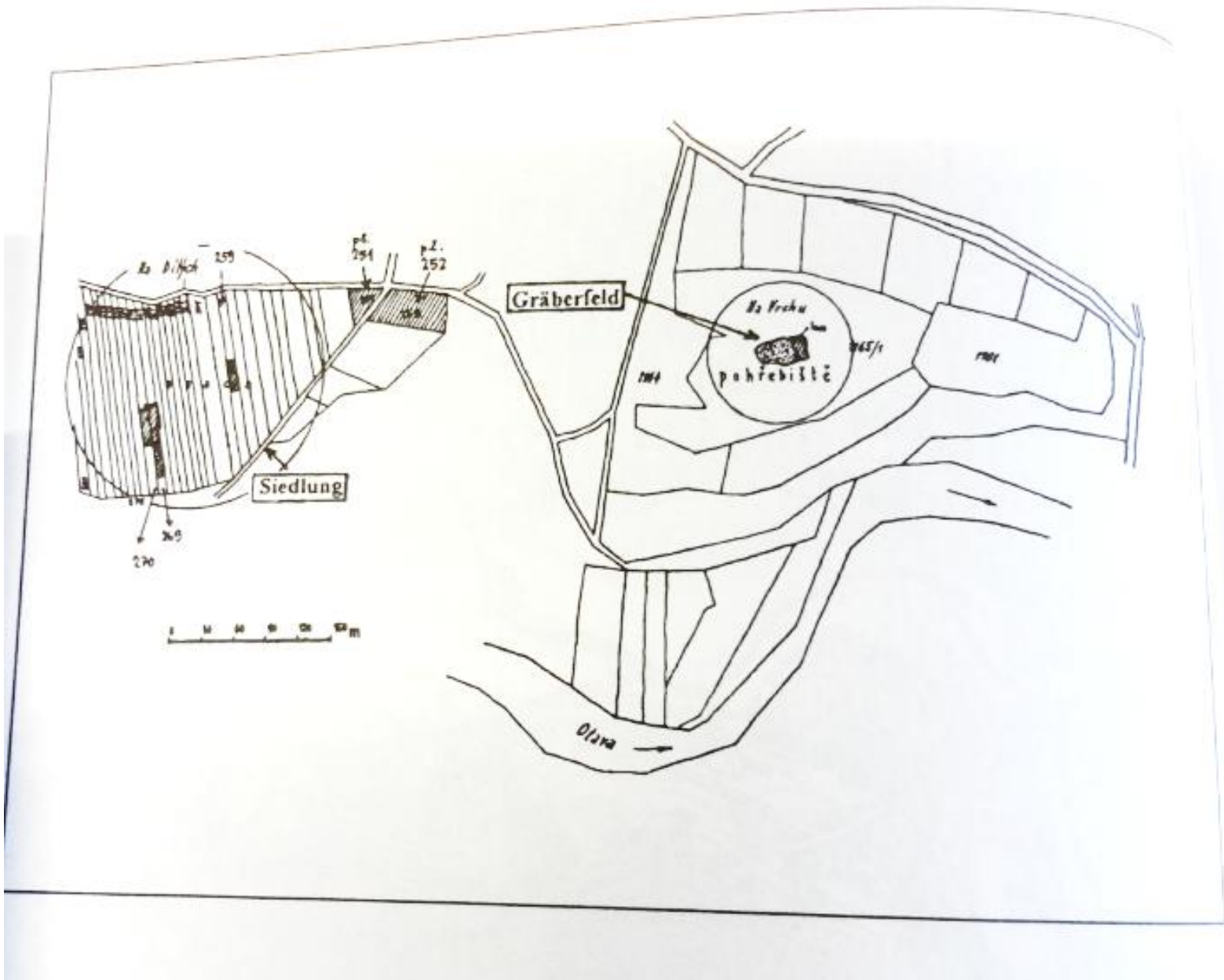

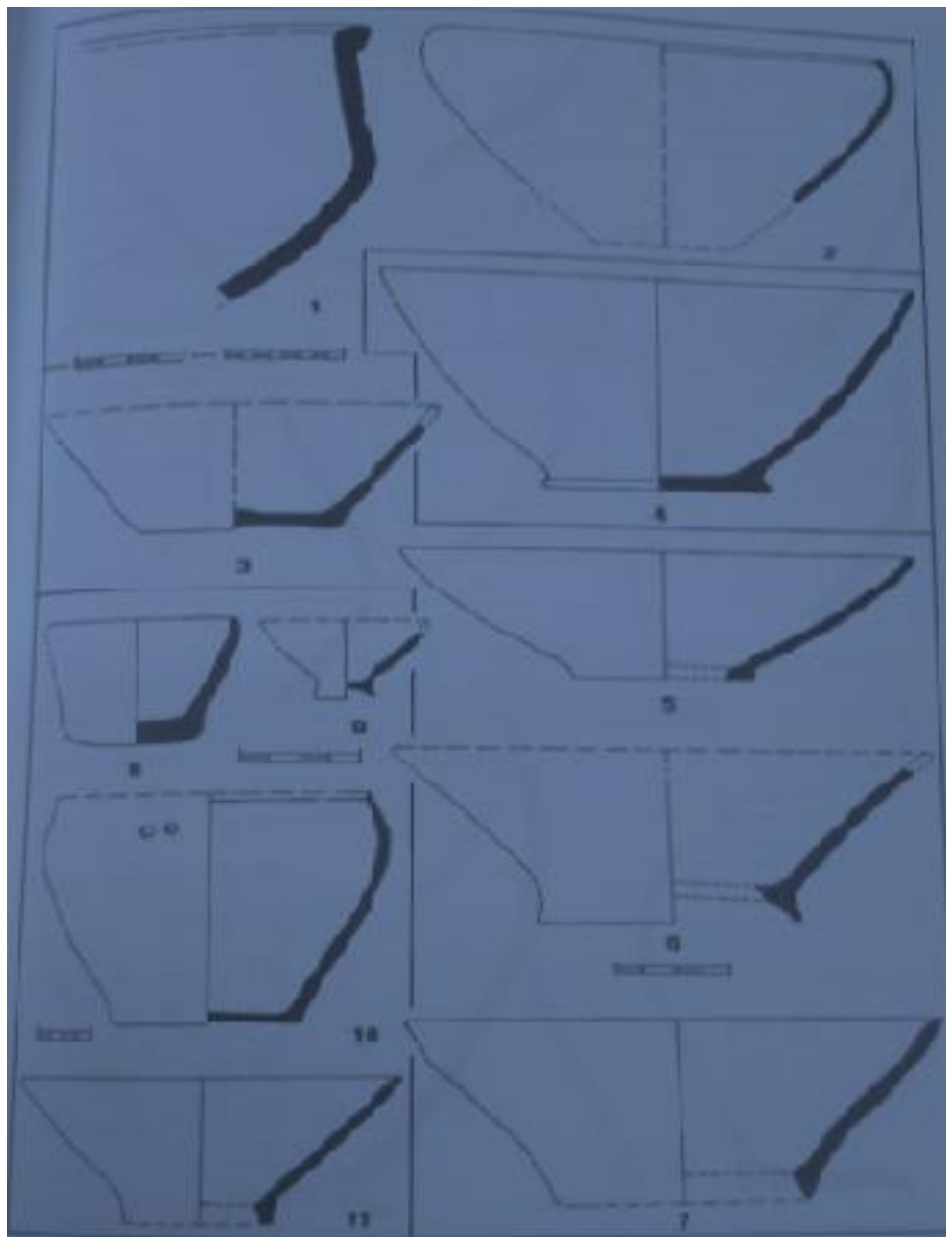
SÍDLIŠTĚ PŘEŠŤOVICE

- Výzkumy na sídlišti prováděl B. Dubský a Böhm.
- Prozkoumali mnoho kůlových a zásobnicových jam a minimálně dvě chaty.
- Velké množství střepů germánské a římské keramiky.
- Osada byla založena již na samém počátku doby římské, tj. na sklonku 1. století př. n. l. a trvala až do 5. století n. l.

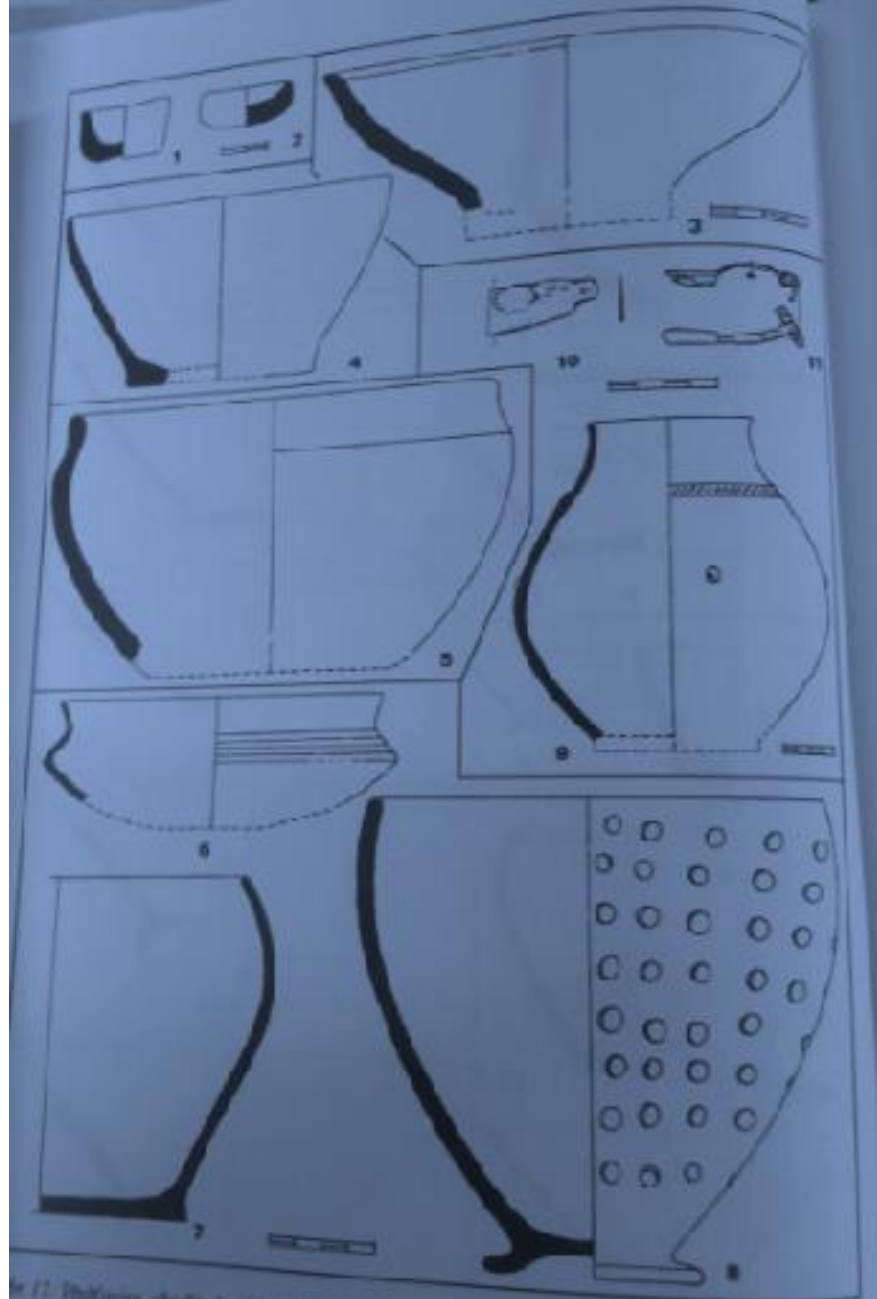

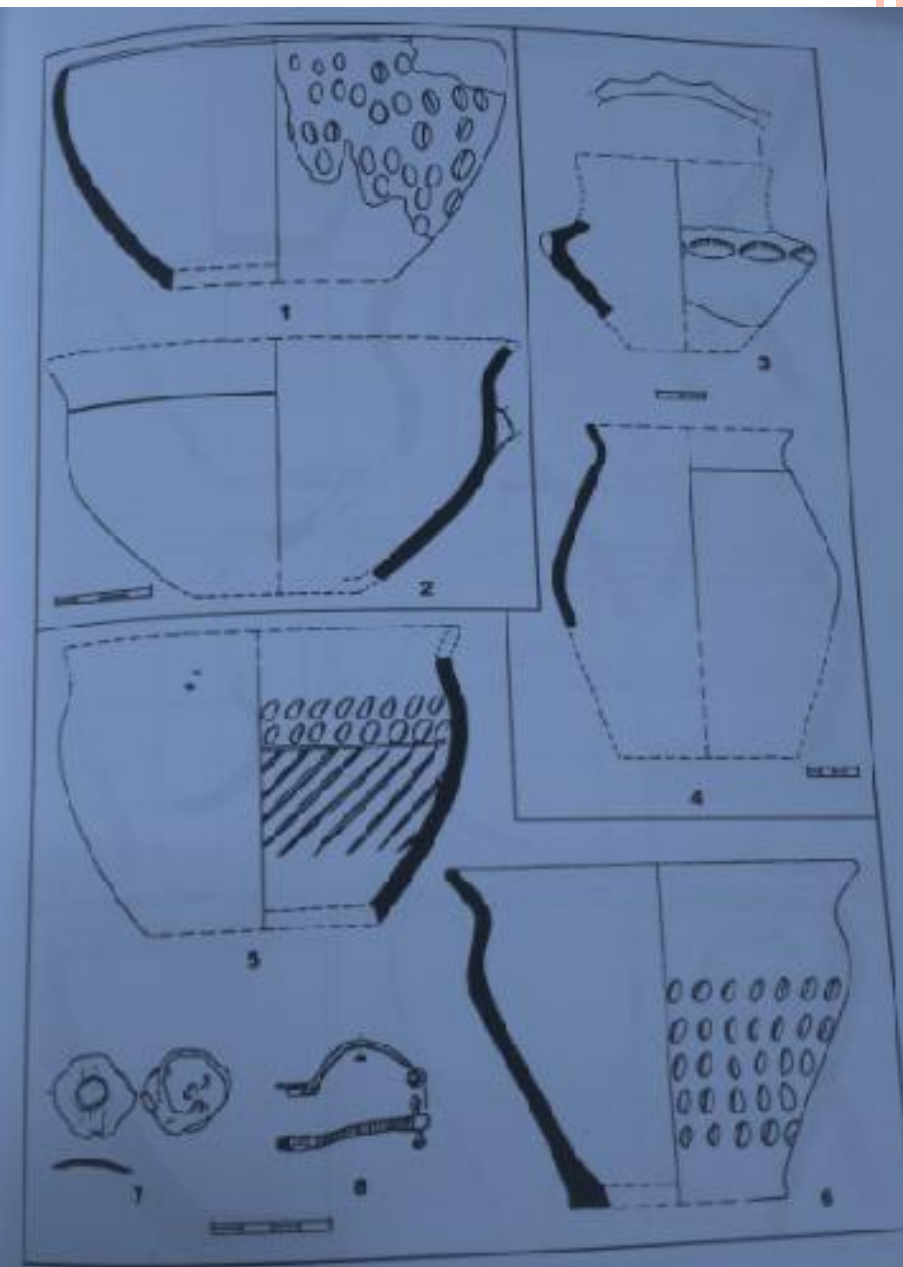

Obr. 28. Pohřbívač, vlna řítkomocná. Židčice - výběr nálezi z sístokard B. Dobšáňka J. Břkova (1913-14) 58 Strakonice zprávy J. Měšťáka 1911, tab. 28.)

Obr. 11. Dřívěsice, okr. Strakonice. Sídliště - výběr nálezi z výzkumů B. Džuráče a J. Böhma 1933-34
M. Šustonec (podle J. Michálka 1981, tab. 29).

Obr. 12. Dřívěsice, okr. Strakonice. Sídliště - výběr nálezi z výzkumů B. Džuráče a J. Böhma 1933-34
M. Šustonec (podle J. Michálka 1981, tab. 30).

FRIEDENHAIN

- Několik desítek prozkoumaných hrobů.
- Pohřbívalo se zde v 5. století.
- V okolí této lokality byla zjištěna řada dalších lokalit této kulturní skupiny.

ZLIV

- Sídliště bylo zkoumáno Jihočeským muzeem v letech 1980 – 1988.
- Byly prozkoumány 4 zahloubené chaty ze stupně D1.
- Na sídlišti ve Zlivi se našly oválně fasetované misek tzv. přešťovického okruhu, představující specifikum jižních a jihozápadních Čech.

ZBUDOV

- Toto sídliště bylo objeveno v roce 1972.
- V letech 1972-1975 zde probíhal záchranný výzkum.
- V 1974 byl objeven sídlištní objekt, který prokazuje, že toto sídliště bylo osídleno v přechodném období mezi koncem doby římské a počátkem doby stěhování národů.
- Dokazuje to keramický materiál. A byly zde právě nalezena keramika skupiny Přešovice – Friedenhain.

SEDLEC

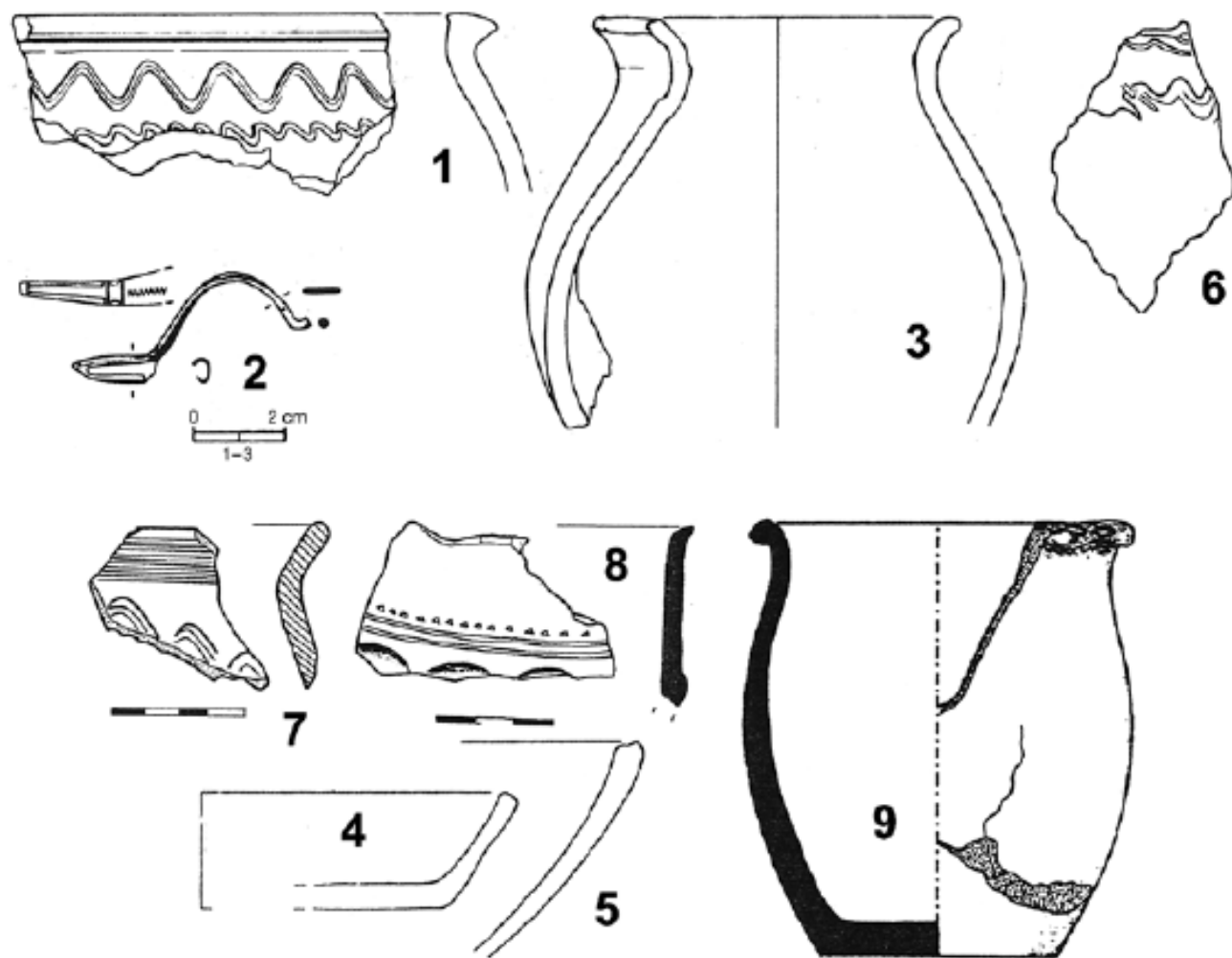
- Zde probíhal systematický výzkum v letech 1980 – 1987.
- Nález misky s oválným facetováním.

PRAHA - ZLIČÍN

- Nedávno byly zjištěny na rozsáhlém kostrovém pohřebišti v Praze-Zličíně prvky příznačné pro keramiku skupiny Přešovice- Friedenstain , tedy šikmé kanelování a oválné fasetování.
- V hrobech 17 a 61.
- Lze uvažovat o datování v rámci stupně D2–D3, tedy zhruba o druhé třetině 5. století.

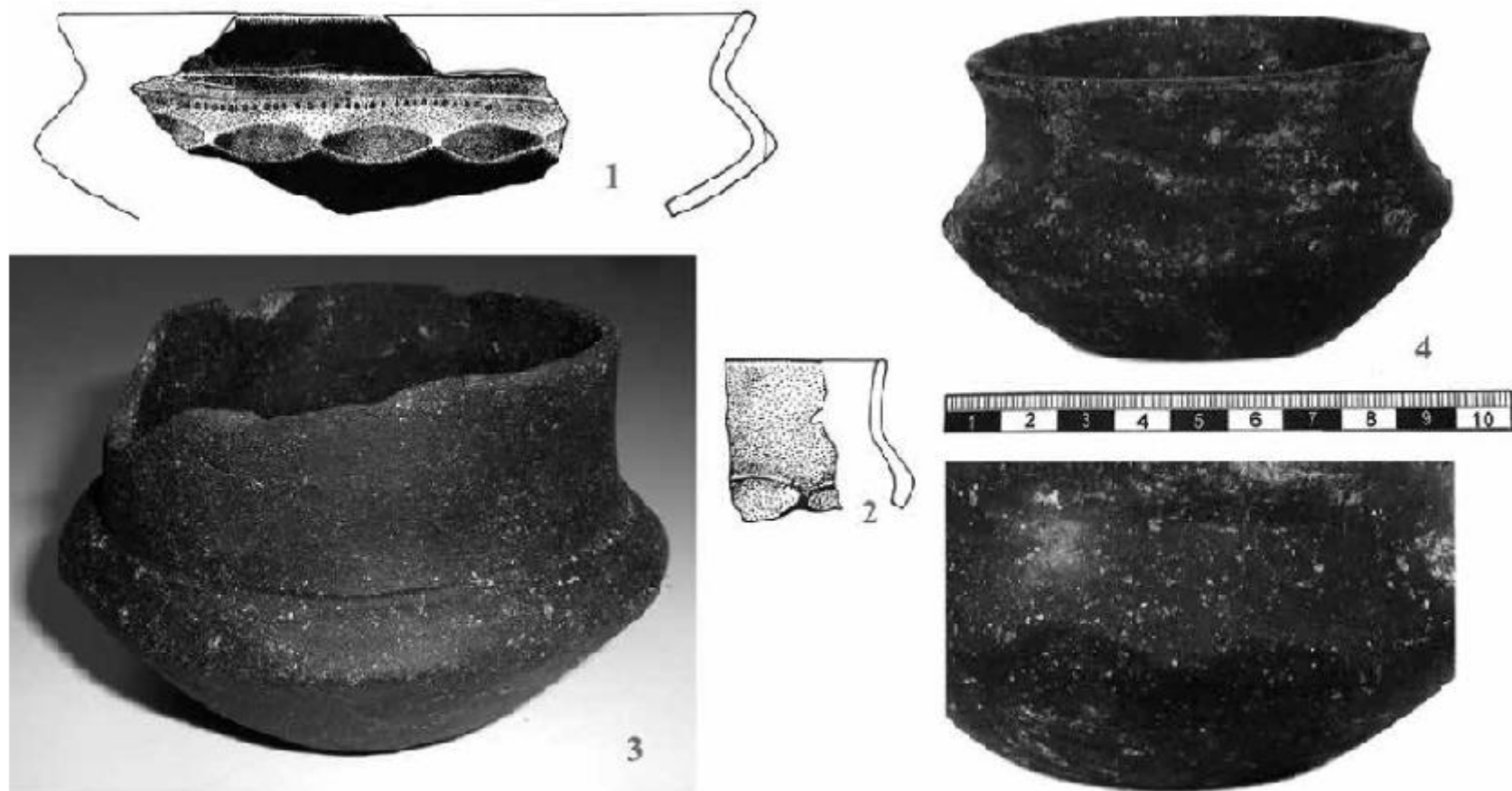

Obr. 1 Výběr nálezů z lokalit: 1–5 Sedlec, okr. České Budějovice, 6–9 Zliv, okr. České Budějovice (podle Břicháček – Braun – Košnar 1990, Abb. 3; Zavřel 2007, Abb. 12–13). – *Fig. 1* Selection of the Finds from the sites: 1–5 Sedlec, okr. České Budějovice, 6–9 Zliv, okr. České Budějovice (after Břicháček – Braun – Košnar 1990, Abb. 3; Zavřel 2007, Abb. 12–13).

- Sídlištní nálezy ze Sedlce, Zlivi a Zbudova ukazují, že skladba archeologických nálezů je výsledkem interakcí a právě labskogermánských prvků na sklonku doby římské a na samém počátku doby stěhování národů.
- V západních Čechách přibyly v poslední době nálezy „přešťovické provenience“.
- Jde především o nálezy Milana Řezáče, Milana Metličky a Pavla Břicháčka, jejichž zpracování se připravuje.
- Nálezy z Plzně-Radobyčic, a dalších lokalit jižně od Plzně. S keramikou tohoto charakteru se ovšem v
- Na lokalitách Praha-Dolní Liboc I a II byl získán materiál, který jednoznačně odpovídá nálezům skupiny Přešťovice-Friedenhain .
- Nález mísy přešťovického typu z hrobu v Litovicích .

Obr. 3 Keramické nálezy typu Přečstovice-Friedenhain v centrálních Čechách: 1 - Praha-Dolní Liboc II; 2 - Praha-Dolní Liboc I (obojí podle Kuchařík et al. 2008, obr. 2: 1, 5); 3 - Praha-Zličín (foto Martin Urbánek); 4 - Litovice

DALŠÍ LOKALITY V NĚMECKU

- V Bavorsku je kromě eponymní lokality Friedenahain významný nález ve Straubingu-Azlburgu, jenž je možno na základě přítomnosti hřebene s trojúhelníkovitou rukojetí datovat do první poloviny 5. století.
- Nálezy keramiky této skupiny známe i z provinciálního pohřebiště v Neuburgu nad Dunajem nebo kastelu Abusina-Eining.
- Nedaleko Chamu – v Altenburgu – bylo odkryto nejvýchodnější germánské bavorské sídliště skupiny Přešťovice-Friedenahain.
- B. Schmidt datuje tento tvar v prostředí středoněmeckém do období let 400–560, s obdobím největšího rozšíření mezi léty 480–525.

POUŽITÁ LITERATURA:

- *Droberjar, E.* 2005: Věk barbarů: české země a stěhování národů z pohledu archeologie. Praha.
- *Droberjar, E.* 2002: Encyklopedie římské a germánské archeologie v Čechách a na Moravě. Praha.
- *Jiřík, J.* 2014: Svébové mezi Arahariem a Hunimundem K výpovědním možnostem archeologických pramenů pozdní doby římské a časné fáze doby stěhování národů na jihu a západě Čech. Dostupné z: http://www.cupress.cuni.cz/ink2_stat/dload.jsp?prezMat=60063
- *Michálek, J.* 1999: Sídliště ze starší až mladší doby římské u Přeštic, okr. Strakonice (Nepublikovaná dokumentace k výzkumům B. Dubského a J. Böhma v letech 1932–1934).
- *Zavřel, P.* 2008: Současný stav výzkumu sídlišť doby římské a doby stěhování národů v jižních Čechách. In: E. Droberjar – B. Komoróczy – D. Vachútová (edd.), *Barbarská sídliště. Chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů*. Brno, 111-127.
- *Pernička R. M.* 1965: Moravská pohřebiště doby římské. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/109389/E_ArchaeologicaClassica_10-1965-1_13.pdf?sequence=1

